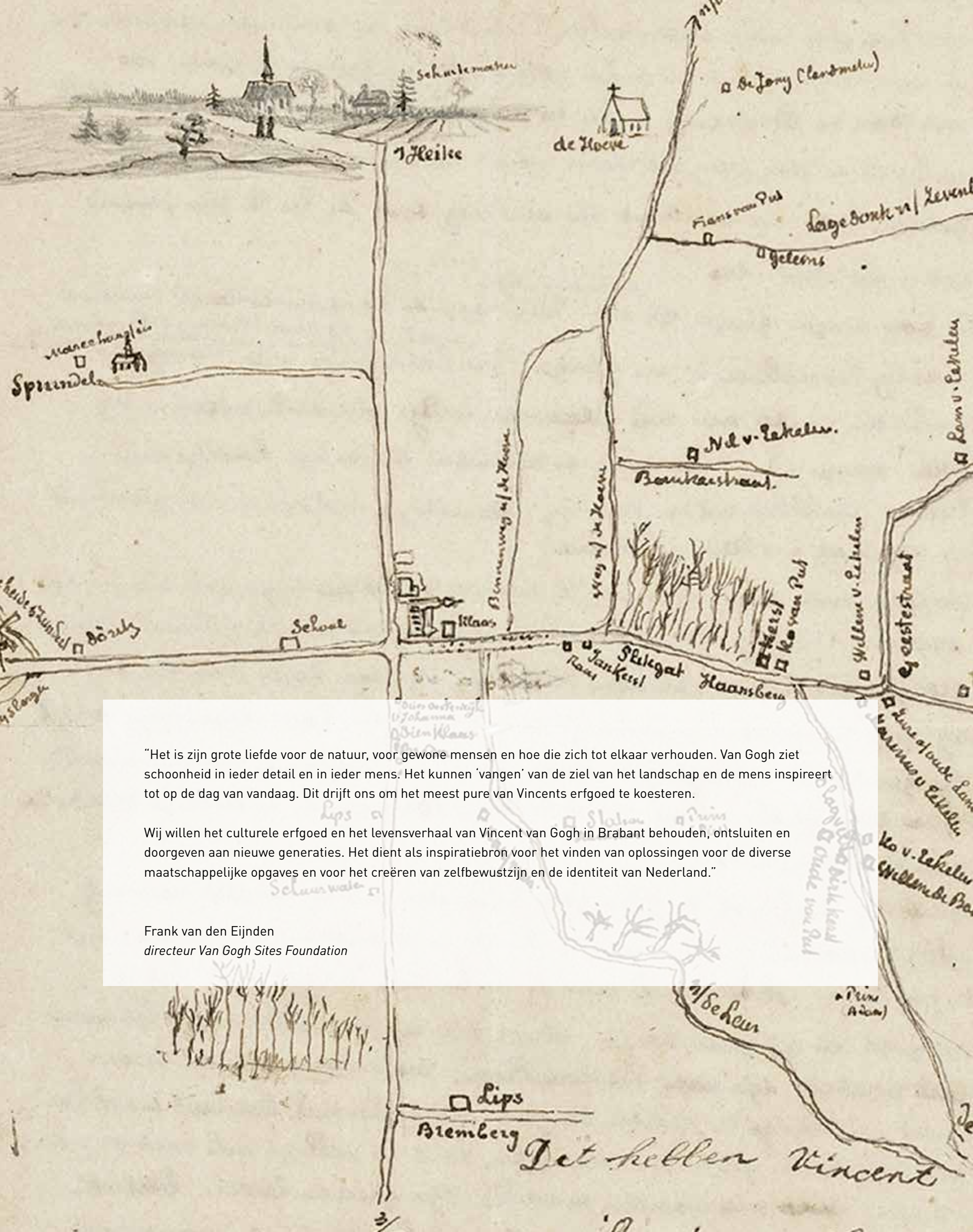

ATLAS
VAN
—GOGH—
IN BRABANT

“Het is zijn grote liefde voor de natuur, voor gewone mensen en hoe die zich tot elkaar verhouden. Van Gogh ziet schoonheid in ieder detail en in ieder mens. Het kunnen ‘vangen’ van de ziel van het landschap en de mens inspireert tot op de dag van vandaag. Dit drijft ons om het meest pure van Vincents erfgoed te koesteren.

Wij willen het culturele erfgoed en het levensverhaal van Vincent van Gogh in Brabant behouden, ontsluiten en doorgeven aan nieuwe generaties. Het dient als inspiratiebron voor het vinden van oplossingen voor de diverse maatschappelijke opgaves en voor het creëren van zelfbewustzijn en de identiteit van Nederland.”

Frank van den Eijnden
 directeur Van Gogh Sites Foundation

Det hebben Vincent

INHOUD

Voorwoord	4
Inleiding	5
Breda	6
Princenhage	
Zundert	12
Zevenbergen	30
Tilburg	32
Helvoirt	36
Etten en Leur	48
Nuenen	64
Eindhoven	
Lieshout	
Herinnering aan Brabant	118
Noten	122
Literatuur	124
Levensloop Vincent van Gogh	126
Verantwoording	127
Over de auteurs	129
Kaart erfgoedlocaties	130
Lijst erfgoedlocaties	132
Register	134
Colofon	136

– BREDA –

Het verhaal van de kunstenaar Vincent van Gogh (1853-1890) in Brabant begint in Breda. Deze plaats kent een rijke geschiedenis als hofstad van de Nassaus, de grondleggers van het Nederlands koningshuis, in de vijftiende en eerste helft van de zestiende eeuw. Dan laat graaf Hendrik III van Nassau hier een renaissancepaleis bouwen en wordt de Grote Kerk versierd met schitterende grafmonumenten. De stad krijgt echter zwaar te lijden tijdens de

Tachtigjarige Oorlog onder de strijd tussen katholieken en protestanten. Breda verandert daarvoor in een vesting. De culturele elite wijkt uit naar het noorden. Tot in de negentiende eeuw heeft de stad te kampen met teruglopende welvaart. In het tijdvak van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden (1815-1830) komt Breda weer centraal te liggen. Koning Willem I besluit dan in het familiepaleis een opleiding voor militaire officieren te vestigen, de

Kannemans & Zoon, Vincent van Gogh (1789-1874), ca. 1870, foto, Van Gogh Museum, Amsterdam (Vincent van Gogh Stichting)

Kannemans & Zoon, Grote Kerk Breda, ca. 1870, foto, Stadsarchief Breda

Koninklijke Militaire Academie. Jongens uit welgestelde families komen hier studeren.

In deze periode arriveert grootvader Vincent van Gogh (1789-1874) in Breda. Hij komt oorspronkelijk uit Den Haag als zoon van een godsdienstonderwijzer en voorlezer van de Kloosterkerk aldaar. Na een studie theologie in Leiden wordt hij predikant in Ochten, Benschop en van 1822 tot zijn emeritaat in

1853 bij de Grote Kerk in Breda. Deze van oorsprong rooms-katholieke kerk in laatgotische bouwstijl is in 1637 door stadhouder Frederik Hendrik definitief aan de protestanten gegeven.

GROTE KERK

Kerkplein 2, Breda

Vincents grootvader bekleedt een voor-
aanstaande functie binnen de protes-
tantse gemeenschap in de overwegend
katholieke provincie in het zuiden van
Nederland. Naast dominee van de Grote
Kerk is hij vanaf 1828 ook als predikant
verbonden aan de Koninklijke Militaire
Academie. Bovendien is hij van 1825
tot 1866 secretaris en boekhouder van
de Maatschappij tot bevordering van
Welstand, die de positie van protestanten
in Noord-Brabant tracht te verbeteren.

Grootvader is een voornaam man die
respect afdwingt. Als zijn kleinzoon
Vincent een illustratie ziet in *Harpers
weekly* van een zwarte mannenfiguur op
een witte zandweg, schrijft hij: 't is een
figuur van een soort dominé misschien,
maakt op mij de impressie, ja zoo was
mijn grootvader wel. Ik wou dat ik 't
gemaakt had' [354].

Dominee Vincent van Gogh en zijn
echtgenote Elisabeth Huberta Vrijdag
(1790-1857) krijgen twaalf kinderen, die
opgroeien in Breda. Het gezin woont
eerst in het Huis Wijngaarden in de
Catharinastraat 9 en daarna van 1833 tot
1875 in het huis Den Grooten Toelast in de
Visserstraat 3, dat in 1887 is afgebroken.¹

Ten tijde van de Belgische Opstand
van 1830 ontstaat er grote zorg dat
Noord-Brabant zich zal aansluiten bij de
katholieke zuiderburen. De kinderen en
hun moeder worden daarom uit voorzorg
tijdelijk geëvacueerd naar familie in
Rotterdam en Den Haag. Dominee Van
Gogh blijft op zijn post. Nog voor het eind
van het jaar keren de gezinsleden weer
terug.

De kinderen genieten in Breda goed
onderwijs. Een aantal van hen bezoekt
de aan de Grote Kerk verbonden ka-
pittelschool, de zogenaamde Latijnse

school in de Nieuwstraat. Deze opleiding
is voorbehouden aan de elite. De zoons
maken daarna carrière als militair,
kunsthandelaar en predikant. De doch-
ters worden onderwijzeres en werken
daarnaast in de huishouding bij diverse
familieleden.²

Vincents vader Theodorus van Gogh
(1822-1885) kiest net als zijn vader voor
het ambt van dominee. Hij bezit minder
talent dan grootvader en krijgt daarom
posities toebedeeld in kleine Brabantse
dorpen, achtereenvolgens Zundert
(1849), Helvoirt (1871), Etten (1875) en
Nuenen (1882), waar hij in 1885 overlijdt.

Het spoor van de schilder Vincent van
Gogh door Brabant valt samen met deze
standplaatsen van zijn vader.

Breda is altijd een bakermat gebleven
voor de familie Van Gogh in Brabant. Het
huis van de grootouders in de Visser-
straat is een plek van samenkomst voor
alle familieleden. Ook Vincent is er in zijn
jeugd regelmatig op bezoek geweest. Als
hij reist vanuit zijn geboortedorp Zundert
gaat dat via station Breda. Hij kent de
stad dus goed. Wanneer hij in 1888 in het
Zuid-Franse Arles arriveert, schijft hij
aan zijn broer Theo dat het stadje hem
doet denken aan Breda [577].

HUIZE MERTERSEM

Haagweg 389, Princenhage (Breda)

Na de dood van zijn vader besluit Vincents moeder vanuit Nuenen naar Breda te verhuizen met de jongste kinderen Willemien en Cor. Ze zoekt de nabijheid op van haar zus Cornelia, die gehuwd is met de broer van wijlen haar man, de kunsthedelaar Vincent van Gogh (1820-1888). Deze oom en tante wonen in Huize Mertesem aan de Haagweg in het dorp Princenhage bij Breda. Moeder gaat daar vaak op visite. Ze geniet van de prachtige Engelse tuin die oom 'Cent' heeft laten aanleggen bij zijn riante villa. Vincents oom heeft fortuin gemaakt in de kunsthandel als vennoot van de Franse kunst- en prentenhandel Goupil & Cie, met vestigingen in Parijs, Londen, Brussel en Den Haag. Vincent en Theo hebben hier

dankzij hem gewerkt. Hij toont zich een ware 'peetoom' voor zijn neef. Als die kiest voor een loopbaan als kunstenaar vraagt hij de Haagse schilder Anton Mauve (1838-1888) om hem te helpen. Vincent schrijft daarover: 'Gij moet weten Theo, dat M. [Mauve] mij heeft gestuurd een schilderkist met verf, penseelen, palet, tempermes, olie, terpentijn, enfin met al het noodige. Zoodat het er dus nu door is dat ik ook aan 't schilderen zal tijgen & ik ben er maar blij om dat het daartoe gekomen is' [177].

→
M. Alophe, Vincent van Gogh (1820-1888) & Cornelia van Gogh-Carbentus (1829-1913), ca. 1860, foto, Van Gogh Museum Amsterdam (Vincent van Gogh Stichting)

PROTESTANTSE KERK, BEGRAAFPLAATS EN 'ROPSENTUIN'

Van Goghplein, Zundert

Op 30 maart 1852 wordt het eerste kind van Theodorus en Anna Cornelia geboren, maar het is niet levensvatbaar. In het geboorteregister van de gemeente Zundert staat vermeld '*Levenloos Van Gogh*'. Het kind wordt begraven bij de protestantse kerk. De grafzerk draagt de naam Vincent van Gogh. In de nabijheid van het grafje staat een opmerkelijke geënte treures, die mogelijk rond die tijd is geplant.

Exact een jaar later op 30 maart 1853 wordt Vincent Willem van Gogh (1853-1890) geboren. Er is veel gespeculeerd over wat het opmerkelijke toeval, een doodgeboren naamgenoot met dezelfde verjaardag, heeft gedaan met de psyche van de kunstschilder. Zelf schrijft Vincent hier slechts één keer over in een brief aan zijn voormalige chef bij de kunsthandel Goupil, Hermanus Tersteeg (1845-1927), toen die eveneens een doodgeboren kind kreeg: 'Mijn Vader

heeft ook gevoeld wat dezer dagen in U zal zijn omgegaan, onlangs stond ik nog des morgens vroeg bij het grafje op het kerkhof te Zundert waarop staat: Laat de kinderkens tot Mij komen want derzulken is het koninkrijk Gods. Het is nu ruim 25 jaar geleden sedert Hij Zijn eerste jongskens daar begroef. In die dagen trof Hem een boek van Bungener dat ik U gisteren zond, denkende het een boek ook naar Uw hart zou zijn. Alle dingen zullen medewerken ten goede dengenen

die God liefhebben, dat heeft Hij (mijn Vader n.l.) wel ondervonden, en bij alles wat Hem zelve en zijnen kinderen wedervoer is Hij steeds gaandeweg sterker geworden tot nu toe, en heeft zijn geloof zich vaster geworteld, dat er een band is die ons nooit loslaat zelfs dan wanneer wij het meeste lijden, de band van Gods liefde' [124].²

Na Vincent worden nog vijf kinderen geboren: Anna (1855), Theo (1857), Elisabeth (1859), Willemien (1862) en Cor (1867). Zij worden allen gedoopt in de protestantse kerk. Dit kerkje naar ontwerp van de Bredase architect Herman Huijsers is gebouwd in 1805, speciaal voor de kleine protestantse gemeente in het katholieke Zundert. Het zogenaamde 'Napoleonskerkje' staat aan de rand van het toenmalige dorp langs de weg naar België. Het terrein is omgeven door een oud smeedijzeren hekwerk. Daarbinnen ligt de protestantse begraafplaats. De oudste graven zijn van families die landgoederen bezitten in het buitengebied van Zundert, Van de Wall en Van der Hoeven. Tussen de graven staan oude bomen. De kerk haalt inkomsten uit de verkoop van hout. Voor dit doel kweekt ze ook bomen in de naastgelegen 'Ropsentuin', vernoemd naar de toen-

← J.M.W. de Louw, Vincent van Gogh (1853-1890), 1873, foto, Van Gogh Museum Amsterdam (Vincent van Gogh Stichting)

↓ Protestantse kerk - Zundert, ca. 1910, foto, Vincent van GoghHuis Zundert

malige eigenaar Hendrik Rops. Achter de kerk houdt het gezin Van Gogh een moestuin.

Het interieur van het protestantse kerkje bevat diverse authentieke elementen, zoals het koperen doopbekken en de preekstoel waarop dominee Van Gogh

op zondagen de dienst leidt. De kinderen zitten dan met hun moeder in een kerkbank aan de zijkant te luisteren naar hun vader. Vincent ziet hem als een 'herder' die zijn 'schapen' hoedt. Hij beleeft een gelukkige jeugd, zo schijft hij later aan zijn broer Theo: 'Ik verbeeld me altijd dat te Zundert en nog een paar jaar verder er een betere stemming in 't algemeen bij ons thuis was. Sedert vind ik, 't er niet beter op werd' [481].

Vincent tekent voor Betsy Tersteeg, dochter van zijn voormalige chef bij Goupil, rond 1874 uit het hoofd een kerkje met vogels op het dak. Hoewel de toren niet overeenkomt met de

ZIJMUUR HUIS 'TANTES'

Markt 25, Zundert

Naast de pastorie op Markt 25 wonen de ongehuwde dochters van de dominee die voorafgaand aan Theodorus van Gogh in Zundert actief was, Elisabeth Petronella en Louisa Christina van der Burg. Vincent koestert warme gevoelens voor hen en noemt ze 'tantes'. In zijn correspondentie met Theo schrijft hij geregeld over ze: 'Hierbij stuur ik U een brief van de Tantes te Zundert. Gij weet dat Tante Bet zich zoo bezeerd heeft, ik schreef hen dat Gij en ik zoo mogelijk met kersmis eens naar Zundert zouden komen wandelen. [...] schrijf eens spoedig hoe het gaat en stuur dan den brief van de Tantes terug, die arme Tante

Bet, wat zijn wij toch oude vrienden. O dat Zundert, de gedachte daaraan is soms bijna al te sterk' [092].

De oudste vermelding van het perceel Markt 25 dateert van het eerste kwart van de zeventiende eeuw. Prof. Henri van der Hoeven verwijst in zijn beschrijving van de geschiedenis van Zundert naar een document uit 1622 waarin het huis 'Hertgang' (het latere geboortehuis van Van Gogh, vanaf 1615 in gebruik als Nederlands Hervormde Kerk en pastorie) wordt beschreven, met daarbij de eigenaren van de belendende percelen. Oost (Markt 25) is eigendom van

'gemeentemeester' Cornelis Frans van den Bolck, West (Markt 27) is eigendom van 'vorster' Paulus Corneliszn van Lanschot (voorouder van het bekende bankiersgeslacht). Terwijl het bezit van Van Lanschot wordt omschreven als 'huisinge en erve', wordt het bezit van Van den Bolck slechts omschreven als 'erve'. Dit duidt erop dat het perceel in 1622 nog onbebouwd is.⁶

Eind achttiende eeuw staat er wel een pand, dat is te zien in een schetsboek van Dirk Verrijck, gedateerd 1777. Deze schets heeft als basis gediend voor de eerdergenoemde aquarel. In 1791 ver-

schijnt een gravure van Karel Frederik Bendorp naar een tekening van Jan Bulthuis, waarop het pand ook zichtbaar is. Qua bouwstijl komt het overeen met het pand van Van Lanschot uit het begin van de zeventiende eeuw. In 1799 legateert de toenmalige eigenaresse Johanna Braat haar bezit aan de Rooms-Katholieke Kerk. Na enkele decennia als pastorie in gebruik te zijn geweest, ruilt de Kerk het perceel met de gebroeders Willem

en Johannes Passtoors tegen de huidige rooms-katholieke pastorie (Molenstraat 9). Johannes Passtoors vestigt er een leerlooierij, later een wijnhandel. Eerst bewoont Passtoors het hele huis, maar in 1860 splitst hij het in twee woningen. Zelf blijft hij wonen aan de kant van het huidige Van Goghplein. Aan de kant van de familie Van Gogh komen de gezusters Van der Burg te wonen. Zij ontpoppen zich tot 'peettantes' van de kinderen.

Ondanks protesten is het huis van de 'tantes' in 2020 gesloopt om plaats te maken voor appartementen. De oude zijmuur aan de zijde van Vincents geboortehuis is behouden gebleven als herkenningspunt voor de geboorteplek van de wereldberoemde kunstenaar. De voorgevel van de nieuwbouw is gereconstrueerd naar de negentiende-eeuwse situatie.

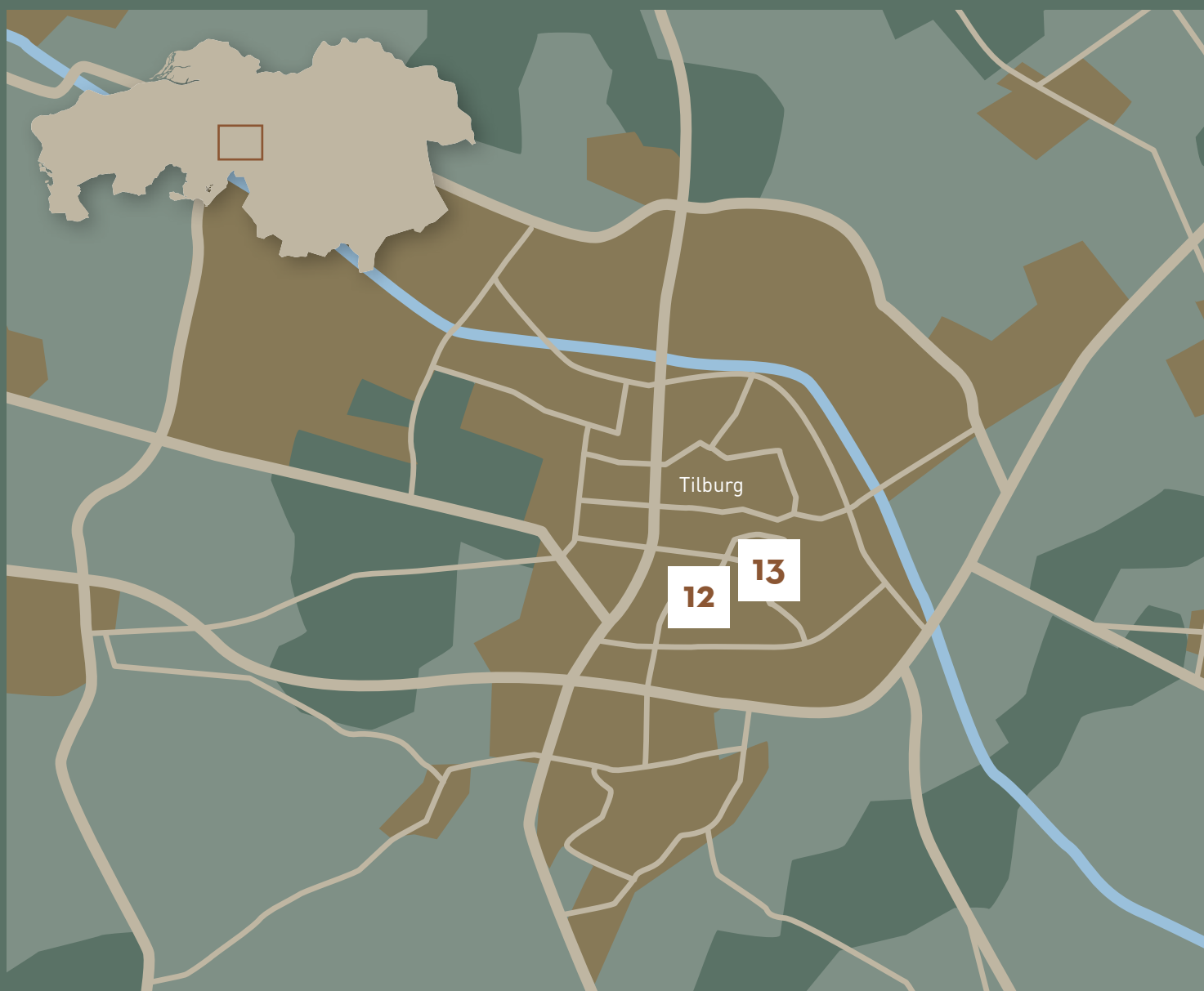
↑ Markt 25 (midden) - Zundert, ca. 1920, foto, particuliere collectie

← Karel Fredrik Bendorp, 't Dorp Groot Zundert, 1793, kopergravure, Vincent van GoghHuis Zundert

- TILBURG -

In september 1866 verhuist de dertienjarige Vincent van Zevenbergen naar Tilburg om daar zijn scholing voort te zetten aan de Rijks-HBS. Tilburg is dan nog geen volgebouwde stad, maar een aaneenschakeling van buurtschappen, zogenaamde herdgangen. Daartussen liggen gronden waar herders hun schapen laten grazen.

De belangrijkste nijverheid is de wolindustrie. Ruim een kwart van de bevolking is hierin werkzaam. In het centrum van een herdgang ligt een waterplaats waar schapen kunnen drinken en wol wordt gespoeld. Een van die plaatsen is de Korvel, waar Vincent een kosthuis vindt bij de familie Hannik.

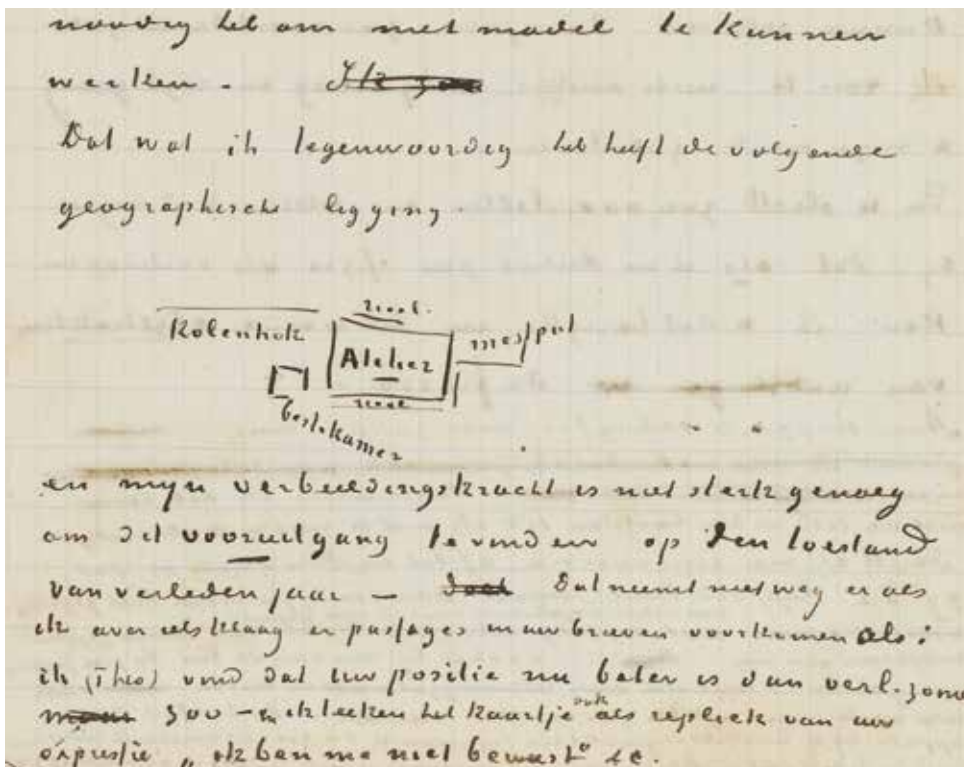
KOSTHUIS

Sint Annaplein 18-19, Tilburg

De Hanniks zijn van Nederlands Hervormde huize. Ze wonen op Korvel 57, het huidige Sint Annaplein 18-19. Het oorspronkelijke huis is rond 1920 afgebroken. In de gevel van het huidige pand is in 1972 een bronzen plaquette aangebracht van beeldhouwer Niel Steenbergens met daarop een afbeelding naar een zelfportret van Vincent van Gogh.

→
Korvelsche weg Tilburg, ca. 1910, foto, Regionaal Archief Tilburg

↑
 Vincent van Gogh, *De pastorie te Nuenen*, september-oktober 1885, olieverf op doek, 33,2 x 43 cm, Van Gogh Museum, Amsterdam (Vincent van Gogh Stichting)

←
 Schets van de ligging van het atelier in brief van Vincent van Gogh aan Theo van Gogh, op of rond 3 februari 1884, Van Gogh Museum, Amsterdam (Vincent van Gogh Stichting)

de mestput moet Theo ervan overtuigen dat het geen florissante werkplek is. Begin mei 1884 besluit hij inderdaad een groter atelier te huren bij de katholieke koster Johannes Schafrat en zijn vrouw. Een jaar later zou hij, nadat zijn vader inmiddels is overleden en frictie ontstaat met zijn zus Anna, de pastorie verlaten om in dat atelier te gaan wonen.

Voormalig atelier in het bijgebouw van de pastorie, destijds een kippenhok, 1926, uit: Stokvis 1926

Achterzijde van de pastorie, ca. 1930, foto, Van Gogh archief Ton de Brouwer

Het woonhuis stamt uit 1764, zo valt nog altijd te lezen op de muurankers op de voorgevel. Rechts naast de woning heeft de voorganger van Theodorus, dominee Begemann, in 1840 een koetshuis laten bouwen.² Voordat het gezin het nieuwe huis betreft, moet het flink worden opgeknapt.³ Zowel voor als na de bewoning door de Van Goghs is de pastorie aanzienlijk gerestaureerd. De pleisterachtige cementlaag wordt bij een restauratie in 1957 verwijderd.⁴ Deze laag en ook het koetshuis zijn zichtbaar op het schilderij *De pastorie te Nuenen* uit het najaar van 1885. Vincent tekent en

schildert zowel de voor- als achterzijde van de pastorie, ook nadat hij het huis heeft verlaten. Aangezien dit schilderij en de gelijknamige tekening in handen van respectievelijk Theo en Willemien zijn gekomen, kunnen ze bedoeld zijn als souvenir aan het ouderlijk huis.⁵ De diepe achtertuin vormt een geliefde plek voor Vincent. Het is een prachtige tuin met een gazon, bloemen, fruitbomen, en achterin een moestuin en een grote vijver met vlonder. Vincent legt de tuin veelvuldig vast, vanuit verschillende hoeken en in diverse jaargetijden. De eerste tekeningen ontstaan al in zijn

aankomstmaand. In maart 1884 maakt hij een reeks ambitieuze pentekeningen, waaronder van de tuin in wintersfeer. Dan tekent hij ook het pad 'achter de heggen', dat achter de tuin ligt. In de aquarel *De tuin van de pastorie te Nuenen* transformeert hij de achtertuin tot een openbaar park, waarbij hij niet alleen figuren in de voorstelling plaatst, maar ook de inmiddels afgebroken Oude Toren. Tegenwoordig is de tuin minder rijk begroeid, maar in grote lijnen hetzelfde gebleven; de vijver is recentelijk hersteld.

COLOFON

Uitgave

WBOOKS, Zwolle
info@wbooks.com
www.wbooks.com
i.s.m.

Van Gogh Brabant
info@vangoghbrabant.com
www.vangoghbrabant.com
en

Het Noordbrabants Museum, 's-Hertogenbosch
info@hnbm.nl
www.hetnoordbrabantsmuseum.nl

Auteurs

Helewise Berger
Ron Dirven

Coördinatie

Helewise Berger

Vormgeving

Richard Bos

Omslagbeeld:

Voorzijde: Vincent van Gogh, *Het uitgaan van de Hervormde Kerk te Nuenen*, januari-februari 1884 en herfst 1885, olieverf op doek, 41,5 cm x 32,2 cm, Van Gogh Museum, Amsterdam (Vincent van Gogh Stichting).

Achterzijde: Vincent & Cor van Gogh, Kaart van Etten e.o., 1878, briefschets, Van Gogh Museum Amsterdam (Vincent van Gogh Stichting); foto Monument voor de gebroeders Van Gogh, Zundert; Vincent van Gogh, *Populierenlaan in de herfst*, oktober 1884, olieverf op doek op paneel, 99 x 65,7 cm, Van Gogh Museum, Amsterdam (aankoop met steun van de Vincent van Gogh Stichting en de Vereniging Rembrandt) (detail).

De foto's van de Van Gogh Monumenten zijn van de hand van fotograaf Karin Borghouts.

Foto Peter Cox: p. 70 (onder), 72 (boven), 94 (boven), 107 (boven)

Foto Rik Klein Gotink: p. 56, 59, 60, 63 (onder), 77 (boven), 83 (links), 102 (onder)

Foto Bob Goedewaagen fotografie : p. 62, 113 (onder)

Foto studio Tromp: p. 92, 113 (onder)

De auteurs danken:

Teio Meedendorp, Louis van Tilborgh, Hans Luijten en Monique Hageman (Van Gogh Museum), Ton de Brouwer, Karin Traa, Louis Bressers, Cor Kerstens, Arjan Bakx.

© 2023 WBOOKS Zwolle / de auteurs

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten met betrekking tot de illustraties volgens de wettelijke bepalingen te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Van werken van beeldende kunstenaars aangesloten bij een CISAC-organisatie is het auteursrecht geregeld met Pictoright te Amsterdam.

© c/o Pictoright Amsterdam 2023.

ISBN 978 94 625 8532 4

NUR 646, 693

De wereldberoemde kunstenaar Vincent van Gogh (1853-1890) woonde de helft van zijn leven in Brabant. Hij is geboren en opgegroeid in Zundert, zat op een kostschool in Zevenbergen en ging naar de hbs in Tilburg. Brabant vormde voor de jonge Vincent een belangrijke thuishaven, waarop hij vaak terugviel. In het dorp Etten tekende hij volop als beginnend kunstenaar en hij maakte in Nuenen een grote ontwikkeling door als schilder. Een aanzienlijk deel van zijn oeuvre kwam tot stand in deze streek.

Diverse locaties dragen de sporen van zijn jeugd en zijn familie, liefdes en vrienden. De tekeningen en schilderijen die hij er maakte, zijn nauw verbonden met het Brabantse land. Hij nam de boeren en hun woningen tot model. Vincent schilderde de natuur, de molens en de kerken in zijn omgeving. De *Atlas Van Gogh in Brabant* brengt deze bekende en minder bekende plekken voor het voetlicht. Dit boek volgt Vincent op de voet langs de gebouwen, locaties en landschappen waar hij verbleef of zich liet inspireren.

VAN
GOGH
BRABANT

HET NOORDBRABANTS
MUSEUM

WWW.WBOOKS.COM